

Vymezení militantní demokracie ve střední Evropě

RECENZE

Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 3, s. 149–151, ISSN 1210-3292 (tištěná verze), ISSN 2336-2995 (on line).

Defining Militant Democracy in Central Europe

Abstrakt:

Autoři knihy analyzují využití konceptu militantní demokracie v prostoru střední Evropy, tj. Německa, Rakouska, České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska. Jedná se o státy, které mají zkušenost jak nacistickým, tak komunistickým režimem. Úvodní část knihy se věnuje stručnému historickému vývoji konceptů a mechanismů, které jsou a byly uplatněny proti extremistickým subjektům, následně kniha srovnává praktická opatření protiextremistické politiky jednotlivých států, jejich dílčích principů a opatření. Právě v tomto srovnání spočívá hlavní přínos knihy.

Abstract:

The authors analyze the implementation of militant democracy concept in Central Europe, i.e. Germany, Austria, the Czech Republic, Slovakia, Poland, Hungary, as those are nations having experiences both with Nazi and communist regimes. The opening part covers a short history of this concepts and mechanisms used to suppress extremist subjects; subsequently the book compares practical instruments of counter-extremist policies, their individual principles and arrangements. This is the comparison that constitutes the main asset to the problem.

Klíčová slova:

Eliminace extremismu, militantní demokracie, empirická analýza, extremistické subjekty, protiextremistická politika, právní opatření, omezení základních práv, legislativa.

Key words:

Tackling extremism, militant democracy, empirical analysis, extremist subjects, counter-extremist policy, legal restrictions, restrictions on basic rights, legislation.

Zanedbávané téma

Militantní demokracie se jako pojem stává v současné době poměrně hojně diskutovaným termínem objevujícím se v různých konotacích, a to jak v rámci médií, tak i v rámci samotných extremistických scén.

Téma je o to více aktuální ve spojení s probíhajícím soudním projednáváním významnějších kauz v této oblasti. Militantní anebo také bojující demokracie se mnohdy objevuje i v určitých pejorativních konotacích, jako určitý termín užívaný odpůrci demokracie k jejímu znedůvěryhodnění v očích veřejnosti. Až na určité výjimky se však tuzemská akademická obec tématu příliš nevěnuje.

Onou výjimkou je právě vydaná publikace autorů doc. JUDr. PhDr. Miroslava Mareše, Ph.D., a JUDr. Štěpána Výborného, která se zaměřuje nejen na vývoj, vymezení a konceptualizaci samotného termínu „militantní demokracie“, ale především komparaci přístupů k eliminaci hrozby politického i náboženského extremismu v regionu střední Evropy.

Oba autoři si již v úvodu své publikace stanovují cíl přispět k debatě nad prostředky a mechanismy současné tzv. protixtremistické politiky v ČR, rozšířit poznání tohoto fenoménu a v této souvislosti i poskytnout určitý podklad či publikaci vhodnou nejen pro studium v rámci politologie a práva, ale zároveň i odborné komunity. Je možné konstatovat, že tyto cíle plní bezesbýtku.

Militantní demokracie vs. extremismus

Teoretická část knihy se věnuje stručnému historickému vývoji nejen konceptů, ale i nástrojů a mechanismů, které jsou a byly uplatněny proti extremistickým subjektům. Následně jsou tyto mechanismy a formy tzv. militantní demokracie podrobeny dílčí empirické analýze a poměrně podrobně, a zároveň přehledně jsou čtenáři poskytnuty základní informace o velmi širokém spektru dílčích prostředků, opatření jak legislativních, tak správních, které jsou v rámci demokratického zřízení uplatňovány k omezení či eliminaci extremistických subjektů.

Koncept je následně aplikován na komparaci přístupů, právních omezení, protixtremistických politik jednotlivých států ve střední Evropě, konkrétně ČR, SR, Polska, Maďarska, Rakouska, a na konec i Spolkové republiky Německo.

Klíč, který si autoři zvolili pro výběr uvedených států, je vedle geografického aspektu poměrně jasný a logický – uvedené státy mají historické zkušenosti s komunistickým i nacistickým režimem a v různé míře působícími politicky i nábožensky extremistickými subjekty. Přitom ve všech státech se tyto subjekty projevují různými způsoby a v různé intenzitě, přičemž nejen proto existují i rozdílné přístupy mezi jednotlivými státy, jak institucionální, tak právní i obsahové. Více než uvítat proto v této části lze i stručný historický exkurs u jednotlivých států, který tvoří základ následné interpretace protixtremistické politiky a jejích dílčích principů i opatření.

Výrazně pak lze ocenit odkazy na konkrétní judikaturu a legislativu v jednotlivých státech, kterou jistě ocení zejména čtenáři zabývající se implementací této specifické politiky.

Právě v komparativní části knihy se projevuje její velmi silná stránka s ohledem na vzdělání respektive působení jejích autorů. Oba autoři jsou právníci a politologové, navíc oba působili i jako soudní znalci v oboru politologie. Kompetentně tak vystihují všechny relevantní aspekty dané problematiky, jak obsahovou a institucionální část, tak i aspekty právní a legislativní.

Knihu je třeba doporučit

Přes to všechno má kniha pouhých 249 stran, je poměrně čtivá a obsahuje odkazy na relevantní zdroje a literaturu. V tomto ohledu lze konstatovat, že autoři dosáhli plně v úvodu stanoveného cíle, tedy že poskytli nástroj pro základní orientaci v daném fenoménu. Vyzdvihnout je nutné i další deklarovaný cíl či snahu autorů, a to sice aby kniha byla využitelná jak v rámci dalšího výzkumu či studia militantní demokracie, tak v rámci vývoje a implementace mechanismů a nástrojů protiextremistické politiky, tedy v rámci širší odborné komunity i samotných nositelů a vykonavatelů politiky. V tomto ohledu je rovněž možné tvrdit, že autoři svého cíle dosáhli a publikace je tak hodnotným zdrojem především pro tyto skupiny čtenářů.

Mgr. Martin Janků

MAREŠ, Miroslav - VÝBORNÝ, Štěpán. *Militantní demokracie ve střední Evropě*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013. 249 s. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-326-4.

Miroslav Mareš, Štěpán Výborný **Militantní demokracie ve střední Evropě**

Ve středu Evropy vedou zdejší demokracie boj s extremismem. Zvolily si k tomu nástroje militantní demokracie, tedy konceptu, který reaguje na tragické zkušenosti s autoritativními a totalitními režimy a hnutími z 20. století i na působení současných extremistů. Rozpouštění stran, tresty za užití extremistických symbolů či popírání holocaustu, zákazy nenávistných shromáždění. Tato opatření však současně vyvolávají i bouřlivé diskuze. V této monografii jsou analyzovány a srovnány militantní demokratické režimy v Německu, Rakousku, České republice, na Slovensku, v Polsku a Maďarsku. Jedná se o první takto podrobné zpracování aktuálního tématu v českém prostředí.

Oficiální text distributora.